

מסילת ישרים – מפסידי הזהירות השני והשלישי

יום שני ב' טבת תשע"ט

ישנם עוד שני עניינים שעלולים לגרום לאדם לאבד את הזהירות. מלבד הבעיה הראשונה של הטרדה וחוסר תשומת הלב לצד האלוקי שבנו, שזו בעיה שיותר קל לתקן - ללמוד תורה, יש בעיה נוספת, יותר קשה, והיא בפן האישייתי - בעיית השחוק והלצון. מי שנמצא שם הוא טובע בים הגדול. הלצון הוא העובדה שאדם לא לוקח שום דבר ללב. השחוק מאבד את לב האדם, הוא מסיר הלב מן המחשבות. היכולת היחידה של האדם להיות יותר זהיר היא לקחת דברים ללב: מוסר ערכים וכו'. אם האדם לא לוקח שום דבר ללב, אי אפשר לדבר איתו, הוא לא יכול לדבר עם עצמו. אדם חושש שאם הוא יקח ללב זה יגרום לו ייסורים וכאב לב, זה יפגע לו בשמחה ובזרימה. לכן הוא לא לוקח ללב, הוא מפחד לקחת ללב. השיטה לא לקחת ללב היא לעשות צחוק, להתנהג בציניות ולעג. על כל דבר הוא מסתכל במין ריחוק, בגיחוך. כך האדם שומר על עצמו כביכול, מקים מחסום ששום דבר לא נכנס ללב. הדברים נשארים בחוץ, שייכים לאנשים אחרים. הכח השכלי מנותק מהחיים! הוא כביכול נשאר חזק ויציב, לא לוקח שום דבר ללב, אבל המחיר הוא נורא ואיום - האדם הזה לא מאפשר לחכמה להנהיג את החיים, נוצר נתק בין החכמה לחיים. הוא שומר מרחק! האמת מולו אך לא חודרת אליו. ההשלכות של זה הן קלות ראש - הראש לא חשוב, קל בעיניו, הוא לא נותן למחשבות מקום חשוב.

אחת הדרכים הכי נוראיות וקשות לגרום לליצנות זה לקחת ללב את הדברים הלא חשובים. כדי לודא שלא תיקח את הדברים החשובים ללב, אדם לוקח ללב את כל הדברים הלא חשובים, וזה ממלא לו את הלב, "מגן עליו" מהדברים החשובים.

זו שיטה מאוד קשה, זה נקרא מושב ליצים.

מושב ליצים פירושו התכנסות שמטרתה לקחת ללב דברים לא חשובים. שטויות, הבל. זה המקסימום שהוא יקח ללב, אבל את הדברים המשמעותיים אין חשש שיקח ללב. יושבים מלא אנשים ומתרגשים מכלום. לא ממהו שמעורר באדם מוסר, דברים בעלי ערך. זה מרגיל את האדם שהכלום הוא המרגש, מהדבר החשוב הם כבר לא מתרגשים, הריגוש בוא במקום אחר.

הריגוש הוא כח קיבול, אתה יכול לבחור ממה להתרגש. חשוב מאוד לדעת לומר לא להתרגש מדברים כדי שהלב יהיה נכון להתרגש מהדברים החשובים.

למשל, אנשים שמתכנסים לראות משחק כדורגל וזה ממלא להם את כל הלב, ככה הם לא יקחו דברים אחרים. חס ושלום שאדם יקח ללב את השבת למשל, זה יום של תוכן, של עדינות. חס וחלילה שאדם יקח ללב משהו מקדושת השבת, היצר הרע מאוד מפחד מזה.

לכן אנשים ממשיכים להתרגש ממה שהיה במגרש, העיקר לא לקחת ללב דברים חשובים. הגמרא אומרת שאסור לכן לאדם ללכת לתיאטרון וכד'. אם התיאטרון עוסק בערכים ומוסר, אז טוב שתיקח ללב. אבל אם הם עוסקים רק בצחוק וקלות ראש, בריגוש מכלום - זה מושב ליצים.

מה שקורה זה שחוק וקלות ראש.

אדם מתרגל שדברים רציניים לא לוקחים ללב.

האדם יודע שיש משהו חמור, אבל הוא מתרגל לזה, זה נשחק. ככה הוא מגיע לערווה.

הוא יודע בשכלו שזה לא טוב, אבל הוא שחק בשכלו את הכובד ראש. נוצר נתק בין המחשבה לחיים, בין מה שהשכל אומר לבין הנפש.

לכן השחוק הוא אויב הזהירות - הוא גורם לא לשים לב! לא לקחת ללב [השחוק שוחק את הזהירות!].

הרמח"ל מביא משל לאדם ששם על עצמו מגן עם שמן, וכשמגיע חץ הוא מוסט הצידה. ככה אדם שמשמש בשחוק מזיז הצידה כל דברי מוסר. מספיק בדיחה קטנה וכבר לא צריך לקחת ללב, לא כי האמת לא נכונה אלא כי אדם מתלוצץ.

לכן ישעיהו הנביא אומר שהנבואות שלו לא עובדות. הוא אומר דברים מדהימים! אבל העם מתלוצצים, והמחיר של ההתלוצצות הוא ייסורים.

כשאדם לא לוקח ללב כי הוא עושה רק צחוק, אין ברירה אלא להביא על האדם ייסורים כדי שלא יצחק, ינפנף ויגיד לא חשוב. כל המגננות שלו קורסות, אין לו על מה לצחוק, ואז הוא בליט ברירה מתחיל לקחת ללב. הלץ מביא עליו את הייסורים.

אם אדם לומד תורה ולא לוקח את התורה ללב - זה לא יועיל לו. מי שעושה מהתורה צחוק, התורה לא תשפיע עליו לטובה. להפך.

אדם שלוקח ללב לא צריך ייסורים, הוא לוקח תוכחות אל ליבו ושומע דברי מוסר - מצויין. אבל אם האדם לא מתפעל מהתוכחות, שומר על קשיחות - זו עזות מצה. הוא קשה, שומר על אטימות. לא מוכן להתרגש מכלום, להתפעל משום דבר.

(ילדים מתרגשים מכל דבר. אדם צריך להתבגר, להתרגש מהדברים הנכונים ולא להתרגש ממה שלא צריך להתרגש ממנו. אנחנו אמורים לשנות את תחומי הרגש שלנו, ככל שאנחנו מתבגרים גם לבגר את הנפש). "קשה הליצנות שתחילתה ייסורים וסופה כליה" - אדם שהוא מאוד ציני בסוף הורג לעצמו את הרגשות, את התחושות. אם הייסורים לא עוזרים, הלב של האדם בסוף יגמר.

הוא נעשה חסר לב, עזות נוראה. עז פנים לגיהנום. גיהנום זו ריקנות. אדם לא לוקח שום דבר ללב, אז הלב שלו ריק. זה נקרא גיהנום. יש מחיצה בינו לבין הכל. הוא לא חלק משום דבר: לא מהתורה, לא מעמ"י. הוא מרוחק מהכל, ריק מבפנים. אנחנו עם שלוקח ללב. יוסף הצדיק למשל מאוד לוקח ללב, בוכה מלא פעמים. יעקב אבינו גם לוקח ללב, "מה נורא המקום הזה", מיד נודר נדר, מאוד מתרגש. גם האבות לוקחים ללב, משתחווים לה', מתרגשים ממצוות, ממידות, ממעשים טובים. כל המצוות הן כדי שהדברים יכנסו לתוך ליבנו. אנחנו עם שלוקח ללב, בניגוד לשאר האומות. זה גורם לנו להיות פגיעים, אבל עדיף להיות עם שלוקח ללב מאשר עם ששומר על מרחק בטוח.

הנושא האחרון שממנו צריך להיזהר כדי לשמור על מידת הזהירות היא הסוגיה החברתית. לפעמים אדם יודע שצריך לשמור על הזהירות, למד והבין שזה טוב לו. ובכל זאת הוא לא מצליח לשמור על נפשו וליבו, רק בגלל החליץ החברתי - כי הוא מפחד מלעג חבריו, או כי הוא רוצה להתערב בחברה. אדם לחוץ מאוד מהלחץ החברתי, כי מאוד מטריד אותנו לדעת שאנחנו נורמליים. אולי אני מוזר, משונה? זה מאוד מפחיד. לכן אדם צריך כל הזמן אישור שהוא נורמלי. הוא מסתכל ימין ושמאל ובודק אם אנשים מגיבים אליו באופן נורמלי.

זה מאוד מטריד בני אדם. בני אדם לא אוהבים שמסתכלים עליהם כי הם משונים. הם רוצים להיות מעורבים, לא חריגים או משונים.

אדם שמרגיש שהוא לא נורמלי, משונה - זה פוגע לו בביטחון העצמי.

אדם מפחד מהביקורת הזו, מלהרגיש שהוא מוזר.

בגלל הלחץ הזה להיות נורמלי, שנקבע על ידי מדד מהחברה, אז הוא תמיד מגסה להשתלב, לא למשוך לעג. זה גורם לאדם לוותר על ערכים, על זהות, מחשש שהוא לא ירגיש נורמלי.

למשל, אדם מדבר עם אנשים ושואל אם הם שמעו מה קרה.

הם אומרים לו שזה קרה כבר לפני שלושה ימים. תתעורר...

בגלל זה אדם חייב להתעדכן כל הזמן, לדעת על מה כולם מדברים, כדי לא להיות משונה.

אם למשל כולם מדברים על לשון הרע, ואחד לא בעניינים, אז הוא לא נמצא שם. זה קצת משונה, הוא מוזר...

זה כל כך מלחיץ את האדם, אז הוא שומע לשון הרע.

זה לא כי הוא אדם רע, אלא כי הוא נתון ללחץ חברתי.

או למשל, אדם נזכר שהוא חייב להתפלל תפילת מנחה באמצע הרחוב.

יש לו עוד שתי דקות. הוא לא יתפלל באמצע הרחוב, זה משונה.

אדם מתבייש, מפחד. לכן הוא נמנע מלעשות מצוות, הוא מפחד להרגיש מוזר לחמש דקות.

זה מחליש לו את הביטחון העצמי מאוד.

בגלל זה אנשים עוזבים את הערכים שלהם!

שלמה המלך ידע את זה. הוא אומר שלא צריכים להיות מעורבים בחברה, זה לא טוב. אם החברה מגדירה מה נכון ומה לא - אי אפשר לעבוד את ה'! המדד שלך הוא החברה, לא התורה.

תחליט מי קובע לך את החיים, התורה או החברה!
 יכול להיות שתהיה חברה של צדיקים, אבל חברה שלא על פי התורה לא תקבע לך את סדר היום!
 אבל כתוב במסכת אבות "דעתו של אדם מעורבת עם הבריות"?

אומר הרמח"ל: רק אם הנורמה החברתית שלהם היא של בני אדם! אז זה יחזק אותך, אתה תרגיש נורמלי.
 אבל אם הם אנשים שהרמה האנושית שלהם נמוכה - אתה רק תפסיד מזה.
 אם אתה רועה צאן, אולי תתחיל להתנהג כמו כבש? זה לא יפה להיות שונה, מתנשא, נבדל.

אדם לא מחוייב לחברה אלא לזהותו האנושית. הוא יכול להיעזר בחברה, אבל הוא מחוייב לזהותו האנושית.
 שלמה ודוד יודעים מה זו חברה. דוד אומר לך אך תלך! זה יבלבל אותך. לא חייבים ללכת אחרי כל חברה.
 אם תלך אחריהם, גם אם אתה חי איתם. הם לא קובעים לך את החיים!
 אל תשב עם ההמון ששקועים בהבלי הזמן. נושאי השיחה שלהם לא נראים, המעשים שלהם לא טובים.
 אין שום קדושה בלהיות חלק מחברה. אם החברה לא טובה תחפש חברה אחרת.
 גם אם הם המשפחה שלך, הם לא מכתיבים לך את נושאי השיחה וסדר היום. אתה מאוד מכבד אותם, אבל אין
 היתר לדבר לשון הרע. אם כולם הולכים לעשות משהו על פי ההלכה - לא יכול להיות שתצטרף.
 אנחנו מחוייבים רק לצלם אלוקים שבנו, לא לחברה.

לפעמים כשאדם שומר על הרמה הרוחנית, החברה מרגישה שיש פה מישהו שמציב רף אחר.
 מתחילים לירות עליו חיצים, אומרים לו שהוא מתנשא, כי זה מאיים על החברה.
 גם אם הוא לא מעביר ביקורת, הוא בעצם מעביר ביקורת. הוא משדר שהוא לא כפוף, והחברה נלחצת מזה, מנסה
 למשוך.

פה, אומר הרמח"ל, צריך קצת יותר תקיפות, מאבק.
 לפעמים צריכים קצת עזות. קצת קליפה. לא להתרגש מהחברה.
 לקחת ללב את המצוות והערכים, אבל לא לקחת ללב כל גזמה, כל זרם חברתי.
 אם חלום חייו של אדם הוא להיות רופא, והוא חייב לעבור מבחן גדול כדי להתקבל לרפואה, מבחן שכל נקודה
 קריטית.

חברים שלו מתקשרים אליו ואומרים לו שיבוא איתם לים. הוא אומר שהוא לא יכול, והם אומרים שפעם הוא היה
 חבר שלהם, חברות זה לא חברות, פעם היינו אחים, "מקווים שלא תשכח אותנו כשתהיה שם למעלה" - האדם הזה
 טיפס גמור אם הוא יאבד את החלום שלו בגלל לחץ חברתי. בגלל חוסר בגרות אתה תפסיד את חלום חייו? אתה
 לא נורמלי, להפסיד את החיים בגלל קלות דעת.

אתה מאבד את נשמתך בגלל לחץ חברתי? תלעג! אל תתרגש. יש דברים שלא צריך להתרגש מהם.
 זה הפוך מהקודם: צריך מאוד לקחת ללב, אבל יש דברים שלא צריך לקחת ללב.
 דוד המלך, אדם שמאוד לקח ללב, אומר שהוא לא מתרגש מההקשר החברתי שבו הוא נמצא.
 הוא בחברת מלכים, זה לא נורמלי לדבר דברי תורה. אתה לא בעניינים, לא מעודכן.
 דוד לא מתרגש, מוצא חן או לא, הוא ידבר דברי תורה. "לא אבוש" - אין לי במה!
 אתם תתביישו, שאתם מדברים על הבלים. מי שעושה מעשים טובים, נשמר מלהתקלקל - לא צריך להתבייש.
 להפך, האחרים צריכים להתבייש שהם עושים דברים רעים.

כשהייתי ילד קטן, היתה תוכנית אחת שקראו לה "מבט לחדשות".
 היה שם איזה כתב די חצוף שעשה כתבה על עובדי הזבל של ירושלים.
 הוא ראיין איזה עובד זקן שאמר לו שהוא עובד בזוה שלוש שנה.
 הכתב שאל אותו אם הוא לא מתבייש בעבודה שלו. ענה לו היהודי: שאני אתבייש? אני עובד, מביא פרנסה.
 שהגנבים יתביישו!

שמי שמנצל אחרים יתבייש. שאני אתבייש?
 אתה עושה משהו טוב, למה להתבייש? אתה מברך את ה', אומר תודה - למה שתתבייש?
 אתה מברך את ה', לא עשית שום רע. לא צריך להתבייש במעשים הטובים.
 צריך לעמוד איתן על האמת, "אדע כי לא אבוש". יש זמנים שבהם אסור להילחץ מהחברה.

סיכום בקצרה:

גורם נוסף שמפריע לזהירות הוא השחוק והלצון.

אדם ליץ הוא אדם שלא לוקח ללב דברים, אדם שאיבד את ליבו. זה הפך הזהירות, שאומרת דוקא לקחת ללב דברים חיוביים. אדם כזה לא יכול להפנים מוסר אלוקי, הוא לא נותן לו להיכנס. אדם נעשה ליץ מתוך חשש שאם הוא יקח ללב זה יגרוע לו צער וכאב. הוא מפחד לקחת ללב, לכן הוא מרחיק מעצמו את כל הדברים החשובים, מקים מחסום ומונע מדברים להיכנס לליבו. הוא מנתק את הכח השכלי מהחיים, לא מאפשר לחכמה להנהיג אותו! האמת לא חודרת אליו. הדרך אל הליצנות היא בלקחת ללב את הדברים הלא חשובים, וכך אין ללב פנאי לדברים המשמעותיים. הוא מתרגל להתרגש משטויות, לא נותן חשיבות וערך לדברים בעלי הערך האמיתי, אין לליבו פנאי להתרגש מהם. הוא עוסק בריגוש מכלום. מקום שכל מטרתו היא כזו נקרא מושב ליצים. זה מרגיל את האדם לא לקחת ללב, גם אם הוא יודע שדברים מסויימים חמורים הוא לא שם ליבו לכך, לא מקשיב לשכל. החומרה של הדברים נשחקת עד שהוא מגיע לדברים נוראיים. זה כמו אדם שמחזיק מגן משוח בשמן - כל חיץ שירו עליו יוסט הצידה, הוא מתלוצץ וכבר אין צורך לקחת ללב. אדם שלא לוקח ללב כי הוא מתגונן בעזרת צחוק ודברים שוליים, באים עליו ייסורים כדי שלא יהיה לו על מה לצחוק, ויתחיל לקחת דברים ללב. הוא מביא על עצמו את הייסורים. אם הוא לא מתעורר מהייסורים, הציניות בסוף הורגת לו את התחושות, את הרגש. הוא נעשה חסר לב, ריק. הוא לא חלק מהתורה או מעמ"י. כל גדולי האומה לקחו ללב דברים, אנחנו עם שלוקח ללב את האמת, שמתרגש מהקודש.

הפרעה נוספת לזהירות נובעת מהצד החברתי. אדם לא רוצה להרגיש שונה מכולם, מוזר. זה פוגע לו בביטחון העצמי. הוא כל הזמן בודק את הנורמליות שלו על פי הכלל, ולכן הוא מחפש מהחברה אישור שהוא נורמלי. הוא מפחד מהרגשת המוזרות עד כדי שהוא מוכן לוותר על ערכיו, על זהותו, לטובת הרגשת הנורמליות. הלחץ החברתי של להיות כמו כולם גורם לאדם לוותר על הדברים החשובים באמת, על הנשמה שלו! אם החברה היא המדד לאמת - אי אפשר לעבוד את ה'! התורה קובעת את החיים, לא החברה. אדם צריך לערב דעתו רק עם הבריות שנוהגים כבני אדם, שנאמנים לצלם אלוקים שבהם. האדם מחוייב לזהותו האנושית בראש ובראשונה. אין קדושה בלהיות חלק מחברה, האדם לא מחוייב אליה! אל לו ללמוד מטעויותיה. החברה מרגישה תחת ביקורת מכך שאדם שהיה שייך אליה אומר בעצם שהיא לא חברה טובה. היא נלחצת מכך שהוא לא כפוף אליה, מהביקורת הסמויה שהוא מעביר. לכן היא מנסה לירות עליו חיצים, לומר לו שהוא מוזר ומתנשא. כנגד זה צריך תקיפות, לא לוותר על חלום החיים האמיתי בשביל הכלים וגחמות שווא. את דברי החברה במצב כזה צריך דוקא לא לקחת ללב, מהצד הזה לא צריך להתרגש. רק מעבודת ה'. מי שעובד ה' לא צריך להתבייש מהחברה, להפך, החברה צריכה להתבייש ממנו. אסור לאדם להיכנע ללחצי החברה, עליו לעמוד על האמת!

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.